

BUDETE MOJIMI SVEDKAMI (Sk 1)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Skutky 1,1–26

ZÁKLADNÝ TEXT

Teraz však na vás zostúpi Svätý Duch, vy dostanete jeho moc a budete mi svedkami v Jeruzaleme, v celom Judsku i Samárii, až po kraj zeme. (Sk 1,8)

Ježišovo poslanie na zemi bolo dokonané. Boh mal čoskoro zoslať Svätého Ducha. Ten bude rôznymi znameniami a zázrakmi potvrdzovať úsilie učeníkov tak, že im bude dávať moc a bude ich viesť v misii, ktorá zasiahne celú zem. Ježiš nemohol zostať v podobe človeka s učeníkmi navždy. Dôvodom neboli len fyzické obmedzenia, ktoré súviseli s jeho vtelením a ktoré by boli obmedzením pre celosvetovú misiu. Aby mohol zostúpiť Duch, bolo nevyhnutné, aby Ježiš vystúpil na nebesia a bol oslávený.

Učeníci však týmto skutočnostiam až do Ježišovho vzkriesenia nerozumeli. Keď všetko zanechali a rozhodli sa ho nasledovať, verili, že je politickým vysloboditeľom, ktorý jedného dňa vyženie Rimanov z ich krajiny, obnoví vládu dávidovskej dynastie a zašlú slávu Izraela. Nič iné si vlastne ani nevedeli predstaviť. A práve nechápavosť učeníkov bola hlavným problémom záverečných slov, ktoré Ježiš adresoval svojim nasledovníkom.

Zasľúbenie Ducha zaznieva práve v tomto kontexte. Prvá kapitola knihy Skutky apoštolov, ktorú budeme študovať tento týždeň, zaznamenáva nielen Ježišove posledné slová, ale aj jeho nanebovzatie a spôsob, akým sa raná cirkev pripravovala na Turíce.

OBNOVA IZRAELA

‘Ked’ sa zišli, spýtali sa ho: Pane, chceš azda teraz obnoviť Izraelské kráľovstvo? ‘On im odpovedal: Nie je vašou vecou poznať časy alebo chvíle, ktoré určil svojou mocou Otec. (Sk 1,6.7)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

V Starej zmluve sa nachádzajú dva typy mesiášskych prorociev. Jedna skupina prorociev očakáva kráľovského Mesiáša, ktorý bude vládnuť naveky (Ž 89,4.5.36–38; Iz 9,6.7; Ezech 37,25; Dan 2,44; 7,13.14). Druhá skupina hovorí o tom, že Mesiáš zomrie za hriechy ľudí (Iz 52,13–53,12; Dan 9,26). Rozdielnosť týchto prorociev si však neodporuje. Ukazujú len na dve fázy Mesiášovej služby, ktoré nasledujú jedna za druhou: najprv trpiaci Mesiáš, a potom oslávený Kráľ (Luk 17,24.25; 24,25.26).

Židovské očakávania Mesiáša boli v prvom storočí jednostranné – v tom spočíval ich hlavný problém. Nádej na príchod kráľovského Mesiáša, ktorý priniesie politické oslobodenie, zatemnila predstavu Mesiáša, ktorý bude trpieť a zomrie.

Aj učeníkov najprv ovládalo očakávanie kráľovského Mesiáša. Boli presvedčení, že práve Ježiš je týmto Mesiášom (Mat 16,16.20). Občas sa dokonca medzi sebou hašterili, kto z nich bude mať prednostné postavenie v Ježišovej vláde, keď sa ujme moci (Mar 10,35–37; Luk 9,46). Napriek tomu, že Ježiš im opakovane pripomínal, aký osud ho čaká, nevedeli alebo nechceli pochopiť, čo má na mysli. A keď Ježiš napokon zomrel potupnou smrťou na kríži, učeníci boli zmätení a zmalomyselnení. Ako to niektorí z nich sami vyjadrili: „A my sme dúfali, že on vykúpi Izrael...“ (Luk 24,21)

Prečítaj si text Skutky 1,6.7. V čom otázka učeníkov ukazuje na ich nepochopenie Ježišovho poslania? Aká bola Ježišova odpoveď? Ako rozumieš tejto odpovedi? Akú širšiu aplikáciu môžeme nájsť v Ježišových slovách na adresu učeníkov?

Kým Ježišova smrť bola pre učeníkov a ich očakávania obrovskou ranou, Ježišovo vzkriesenie obnovilo ich nádej. Po tejto skúsenosti museli byť politické očakávania učeníkov oveľa väčšie než kedykoľvek predtým. Zdá sa len prirodzené, že vzkriesenie sa stalo pre učeníkov silným ukazovateľom skorého ustanovenia mesiášskeho kráľovstva.

Ježišova odpoveď však nepriniesla žiadne priame vysvetlenie. Neodmietol síce predpoklad, ktorý stál za očakávaním bezprostredného príchodu jeho kráľovstva, zároveň ho však nijako nepotvrdil. Celý problém nechal otvorený s tým, že určité poznanie a konanie náleží len nebeskému Otcovi – a človeku zostáva nedostupné.

APLIKÁCIA ■ Ešte za svojho života Ježiš vyjadril zármutok nad nechápavosťou učeníkov a nad tým, ako sa držia svojich utkvelých predstáv (Luk 24,25). Prečo je pre nás takým veľkým pokušením veriť tomu, čomu chceme (a čo je nám príjemné), v protiklade k tomu, čo hovorí Biblia? Ako sa môžeme vyhnúť tomuto nebezpečenstvu?

MISIA UČENÍKOV

‘Ked’ sa zišli, spýtali sa ho: Pane, chceš azda teraz obnoviť Izraelské kráľovstvo? ⁷On im odpovedal: Nie je vašou vecou poznať časy alebo chvíle, ktoré určil svojou mocou Otec. ⁸Teraz však na vás zostúpi Svätý Duch, vy dostanete jeho moc a budete mi svedkami v Jeruzaleme, v celom Judsku i Samárii, až po kraj zeme. (Sk 1,6–8)

Prečítaj si text Skutky 1,6–8. V čom spočíval základný rozdiel medzi očakávaniami, ktoré mali učeníci od Ježiša, a poslaním, ktoré mal pre učeníkov pripravené Ježiš? Aký princíp sa nachádza za týmto rozdielom?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

V súvislosti s poslaním učeníkov sa v ôsmom verši nachádzajú štyri dôležité faktory:

1. *Dar Svätého Ducha.* Duch bol vždy aktívne prítomný uprostred Božieho ľudu. Proroci však v kontexte budúcnosti hovoria o mimoriadnom vyliatí či mimoriadnej prítomnosti Ducha (Iz 44,3; Joel 3,1.2 /Joel 2,28.29; Roh/). Svätý Duch konal aj počas Ježišovej služby – ved’ samotný Ježiš bol pomazaný Duchom Pána, Hospodina (Luk 4,18–21; pozri aj Iz 61,1.2). Oficiálne uvedenie služby Svätého Ducha sa však udialo až po Ježišovom oslávení a vyvýšení v nebesiach (Ján 7,39; Sk 2,33).

2. *Podstata svedectva.* Svedectvo je hodnoverná informácia z prvej ruky. Učeníci boli schopní prinášať takéto svedectvo (Sk 1,21.22; 4,20; porovnaj s 1Ján 1,1–3). Teraz dostali poslanie podeliť sa s celým svetom o svoju jedinečnú skúsenosť s Ježišom. A obsah ich svedectva bol jasný, pretože ho sformuloval samotný Ježiš: „Tak je napísané, že Kristus bude trpieť, tretieho dňa vstane z mŕtvych a v jeho mene sa bude všetkým národom, počnúc od Jeruzalema, hlásať pokánie na odpustenie hriechov.“ (Luk 24,46.47)

3. *Plán misie.* Učeníci sa mali stať svedkami najprv v Jeruzaleme, potom v Judsku a Samárii, a napokon po celom svete. Bol to postupný plán. Jeruzalem bol centrom židovského náboženského života a miestom, kde bol Ježiš odsúdený a ukrižovaný. Judsko a Samária boli susedné oblasti, v ktorých konal svoju službu aj Ježiš. Učeníci sa však nemali obmedziť len na tieto územia. Ich pôsobiskom sa mal postupne stať celý svet.

4. *Zameranie misie.* V Starej zmluve sa hovorí o tom, že národy celého sveta sa budú zaujímať o Boha Izraela a budú prichádzať do Jeruzalema (pozri Iz 2,1–5). Až na zopár výnimiek (napríklad prorok Jonáš) to neboli Izraeliti, kto mali „prinášať“ Boha ostatným národom. Teraz sa však „stratégia“ zmenila. Jeruzalem bol stále centrom, ale namiesto toho, aby sa v ňom učeníci zabývali, očakávalo sa od nich, že sa postupne presunú do najvzdialenejších kútov sveta.

Ježiš sa učeníkom zjavoval štyridsať dní po svojom vzkriesení (Sk 1,3). Počas tohto obdobia im vysvetľoval mnohé pravdy o podstate Božieho kráľovstva. Napriek tomu učeníci mali stále problém pochopiť niektoré základné otázky – ako ukazuje napríklad ich otázka vo verši Sk 1,6. Poznali síce proroctvá, ale teraz sa im učili rozumieť v novom svetle, ktoré osvetľovalo ich podstatu svetlom križa a prázdneho hrobu (pozri Sk 3,17–19).

- **V čom sa líši prax tvojho zborového spoločenstva od úloh, ktorou poveril Ježiš svojich učeníkov? Pokús sa vysvetliť tieto rozdiely a ich príčiny.**

APLIKÁCIA

PRÍDE ZNOVA

⁹Po týchto slovách sa pred ich očami vzniesol hore, až im ho vzal oblak z dohľadu. ¹⁰A kým uprene hľadeli k nebu, ako odchádza, zrazu pri nich zastali dvaja muži v bielom rúchu ¹¹a povedali: Muži galilejskí, čo stojíte a hľadáte do neba? Tento Ježiš, ktorý bol vzatý od vás do neba, príde tak, ako ste ho videli odchádzať do neba. (Sk 1,9–11)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Sk 1,9–11. Ako Lukáš opisuje Ježišovo nanebovstúpenie? Ktoré skutočnosti sú podľa teba na tomto opise najdôležitejšie?

Lukášov opis Ježišovho nanebovstúpenia v evanjeliu aj v Skutkoch je pomerne stručný. Napriek tomu podáva práve Lukáš najpodrobnejšiu správu o tom, čo sa udialo pri Ježišom nanebovstúpení. Ježiš bol spolu s učeníkmi na Olivovom vrchu. Keď ich žehnal, bol od nich vzatý do neba (Luk 24,51). Ide samozrejme o opis, ktorý vyjadruje ľudský pohľad na nanebovstúpenie, nie jeho skutočnú podstatu. Ježiš odchádzal zo zeme. Viditeľnou formou sa to nedá inak, než že stúpал nahor.

Ježišovo nanebovzatie bolo nadprirodzeným Božím skutkom, akých je v Biblii zaznamenaných veľké množstvo. Lukáš pri opise udalosti v 9. verši hovorí, že Ježiš „bol vzatý hore“ (grécky tvar *epérthé* je pasívnym tvarom slovesa, ktoré znamená „zdvihnúť sa do vzduchu, nahor“). V tejto slovesnej forme (pasívum) sa toto sloveso nachádza v Novej zmluve len raz. Zato v gréckom preklade Starej zmluvy (v Septuaginte) sa nachádza niekoľkokrát – a vždy opisuje Božie konanie. To naznačuje, že aj v tomto prípade to bol samotný Boh, kto vyzdvihol Ježiša do nebies. A sám Boh aj vzkriesil Ježiša z mŕtvych (Sk 2,24.32; Rim 6,4; 10,9).

Lukáš v Skutkoch zaznamenáva jedinečnú skutočnosť, ktorá sa odohrala potom, čo sa Ježiš stratil učeníkom z dohľadu v oblakoch. Vedľa učeníkov sa objavujú dve postavy v bielom. Ich opis sa zhoduje s opisom anjelov, ktorí prichádzajú v bielom odeve (Sk 10,30; Ján 20,12). Uisťujú učeníkov, že Ježiš sa vráti tak, ako ho videli odchádzať (Sk 1,11). A opäť len v Skutkoch sa nachádza informácia, že Ježiš sa stratil „spred ich očí“ (Sk 1,9 Roh).

Viditeľné Ježišovo nanebovstúpenie sa tak stalo zárukou jeho viditeľného návratu, ktoré bude tiež spojené s oblakom (Luk 21,27; Zj 1,7). Jeho príchod však bude sprevádzaný „veľkou mocou a slávou“ (Luk 21,27). Nepôjde o udalosť, pri ktorej bude prítomných len zopár učeníkov – „uvidí ho každé oko, aj tí, čo ho prebodli“ (Zj 1,7). Okrem toho, Ježiš nebude pri svojom príchode sám (Luk 9,26; 2Tes 1,7). Sláva Ježišovho návratu bude oveľa väčšia, neporovnateľná s jeho skromným (z pohľadu človeka) nanebovstúpením.

APLIKÁCIA

- V súvislosti s druhým príchodom Ježiša Krista sa vždy znova objavuje otázka: Ako môžeme prežívať realitu očakávania skorého príchodu aj dnes, v 21. storočí? Ako by toto očakávanie malo ovplyvniť rôzne oblasti tvojho života – priority, rozhodnutia, vzdelanie alebo plány do budúcnosti?

PRÍPRAVA NA TURÍCE

¹²Potom sa vrátili do Jeruzalema z vrchu, ktorý sa volá Olivový a je blízko Jeruzalema, vzdialený toľko, koľko je dovolené prejsť v sobotu. ¹³Keď ta prišli, vystúpili do hornej siene, kde sa zdržiavali Peter, Ján, Jakub, Ondrej, Filip, Tomáš, Bartolomej, Matúš, Jakub Alfejev, Šimon Horlivec a Júda Jakubov. ¹⁴Všetci títo sa jednomyselne a vytrvalo modlili spolu so ženami, s Máriou, Ježišovou matkou a s jeho bratmi. (Sk 1,12–14)

Ježiš sa vo svojej odpovedi na otázku učeníkov o čase ustanovenia kráľovstva Izraela úplne vyhol časovým údajom. Logickým záverom jeho slov však bolo, že keď príde Duch a keď učenici dokončia svoje poslanie, Ježiš sa vráti (pozri napríklad Mat 24,24). Ani anjeli sa vo svojich slovách nedotkli otázky času nastolenia kráľovstva (Sk 1,11), hoci ich odpoveď mohla vyznieť aj tak, že Ježiš sa vráti onedlho. To môže byť vysvetlením, prečo sa učenici „s veľkou radosťou vrátili do Jeruzalema“ (Luk 24,52). Zaslúbenie Ježišovho návratu v bližšie neurčenom čase malo byť povzbudením pre ich budúcu službu. Tomuto zaslúbeniu rozumeli tak, že Ježišov príchod je neďaleko. Ďalšie texty knihy Skutkov rozvíjajú aj túto myšlienku.

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Prečítaj si text Skutky 1,12–14. Prečo podľa teba zvolili práve modlitbu ako formu prípravy na príchod Ducha? Čo bolo podľa teba obsahom ich modlitieb?

Po návrate z Olivovej hory sa učenici zhromaždili „v hornej miestnosti domu“ (Sk 1,13) v Jeruzaleme. Okrem apoštolov sa v miestnosti nachádzali aj Ježišove nasledovníčky (Luk 8,1–3; 23,49; 24,1–12), Ježišova matka Mária a Ježišovi bratia.

Ježišovi bratia (Mar 6,3) boli buď mladší synovia Jozefa a Márie (Mat 1,25; Luk 2,7), alebo – pravdepodobnejšie – synovia z Jozefovho prvého manželstva. V tomto prípade by bol Jozef vdovec, ktorý si vzal za ženu Máriu. Prítomnosť Ježišových bratov uprostred učeníkov vyznieva prekvapivo, keďže z evanjelií sa dozvedáme, že boli voči Ježišovi a jeho službe skeptickí (Mar 3,21; Ján 7,5). Zdá sa však, že zmenu prinieslo Ježišovo vzkriesenie a jeho mimoriadne zjavenie sa Jakubovi (1 Kor 15,7). Neskôr je dokonca zrejmé, že práve Jakub – a nie Peter – bol akýmsi vodcom kresťanského spoločenstva v Jeruzaleme (Sk 12,17; 15,13; 21,18; Gal 2,9,12).

Vytrvalé modlitby (Sk 1,14) a neustála oslava Boha v chráme (Luk 24,53) v sebe pravdepodobne – okrem iného – zahŕňali vyznanie, pokánie, prosbu o silu žiť novým životom a vzájomné odpustenie hriechov. A hoci sa v ich myšliach zrejme príchod Ducha spájal so skorým Ježišovým návratom, ich duchovné naladenie bolo v súlade s tým, čo sa malo udiť, keď Svätý Duch zostúpi.

■ **Čo všetko môžeš alebo potrebuješ urobiť, aby v tvojom živote a prostredníctvom teba mohol Svätý Duch konať svoje dielo?**

APLIKÁCIA

DVANÁŠť APOŠTOLOV

²¹Preto treba, aby sa niektorý z mužov, ktorí sa s nami schádzali po celý čas, kým Pán Ježiš chodil medzi nami ²²počnúc Jánovým krstom až do dňa, keď bol spomedzi nás vzatý – spolu s nami stal svedkom o jeho zmŕtvychvstaní. (Sk 1,21.22)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Hoci Ježiš počas svojho života oslovil veľké množstvo ľudí, z ktorých mnohí sa čoskoro mali stať jeho skutočnými nasledovníkmi, na začiatku bola v Jeruzaleme len pomerne malá skupina učeníkov – približne 120 veriacich (Sk 1,15). Prvým „organizačným“ krokom tohto spoločenstva bola voľba toho, kto nahradí Judáša.

Prečítaj si text Sk 1,21.22. Čo sa očakávalo od Judášovho nástupcu? Aké charakteristiky musel spĺňať? Prečo boli podľa teba dôležité?

Veľký dôraz sa kládol na to, aby Judášov nástupca bol svedkom Ježišovho zmŕtvychvstania (pozri aj Sk 4,33). Postupne sa totiž ukázalo, že práve zmŕtvychvstanie Ježiša je mocným dôkazom nielen jeho mesiášstva, ale aj pravdivosti kresťanskej zvesti.

Nástupca mal byť samozrejme vybraný spomedzi tých, ktorí sprevádzali apoštolov počas Ježišovej služby. Apoštol Pavol neskôr zdôrazňuje, že aj keď nebol s Ježišom počas jeho pozemskej služby, má právo nazývať sa apoštolom, pretože sa stretol so vzkrieseným Ježišom na ceste do Damasku – a je teda svedkom jeho zmŕtvychvstania (pozri 1Kor 9,1). A hoci Pavol vyznával, že Ježiš sa mu zjavil ako poslednému – ako „neduživému dieťaťu“ (1Kor 15,8) – odmieta, že by bol na službu apoštola „kvalifikovaný“ menej ako ostatní apoštoli (1Kor 9,2; Gal 2,6–9). V doslovnom zmysle patrili medzi „apoštolov“ len Dvanásť a Pavol (Sk 1,25.26). V širšom zmysle – ako Ježišovi vyslanci a poslovia dobrej správy – patrili medzi apoštolov aj ďalší služobníci evanjelia (Sk 14,4.14; Gal 1,19; Ef 4,11).

Prečítaj si text Sk 1,23–26. Ako rozumieš spôsobu, akým vybrali za Judášovho nástupcu Mateja?

Spôsob, akým bol za apoštola vybraný Matej, sa nám môže zdať zvláštny, ale „losovanie“ bolo dlho zaužívaným spôsobom robenia rozhodnutí (pozri napríklad 3Moj 16,5–10 a 4Moj 26,55). Okrem toho, na výber boli dvaja zvolení kandidáti, z ktorých obaja boli na pozíciu rovnako vhodní – nešlo teda o krok do neznáma. Veriaci okrem toho prosili Boha, aby výsledok voľby odzrkadľoval jeho vôľu (porovnaj s Prísľ 16,33). Nikde nie je naznačené, že by túto voľbu niekto niekedy spochybnil. Po Turícach sa „losovanie“ už nepoužívalo, pretože Duch viedol učeníkov priamo (pozri Sk 5,3; 11,15–18; 13,2; 16,6–9).

APLIKÁCIA

■ **Ako by si odpovedal na nasledujúcu otázku tvojho známeho alebo spoluveriaceho: „Ako môžem vedieť, čo je Božia vôľa pre môj život?“ Zdôvodni svoju odpoveď.**

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Obdobie medzi Turícami a druhým príchodom (akokoľvek dlhé alebo krátke) má byť naplnené celosvetovou misiou v moci Ducha. Nasledovníci Krista mali zvestovať, čo Ježiš vykonal pri svojom prvom príchode. Okrem toho mali vyzývať ľudí, aby sa v príprave na Jeho druhý príchod kajali a aby verili. Mali mu byť svedkami *až po kraj zeme* (Sk 1,8) a *až do konca sveta* (Mat 28,20). ...Nesmieme si dovoliť zastaviť sa, kým nebudú dosiahnuté oba konce.“ (STOTT, John R. W. *Zápas mladé cirkve: Poselství Skutků apoštolských*. Návrát domů, Praha 1999; str. 42.)

„Poverenie, ktoré dal Spasiteľ učeníkom, sa týka všetkých veriacich. V tomto poslaní sú zahrnutí všetci veriaci v Krista do konca vekov. Je osudným omylom domnievať sa, že dielo záchrany hynúcich závisí len od vysvätených kazateľov. Každému, koho oslovil nebeský hlas, bolo zverené zvestovanie evanjelia. Ktokoľvek prijíma Kristov život, je povolaný do diela záchrany svojich spolublížnych. Pre tento cieľ bola ustanovená cirkev a ktokoľvek slávnostným sľubom vstúpil do jej spoločenstva, zaviazal sa, že bude spolupracovať s Kristom.“ (DA 822; TV 574)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Text Sk 1,7 sa odvoláva na Ježišove slová v Mar 13,32: „O tom dni alebo hodine však nevie nikto – ani anjeli v nebi, ani Syn, iba Otec.“ Ellen Whiteová píše: „Už nikdy nezaznie žiadne posolstvo pre Boží ľud, ktoré by bolo založené na časovom údaji. Nie je nám zverené poznať ani čas vyliatia Svätého Ducha, ani čas Kristovho príchodu.“ (ISM 188) Na inom mieste dodáva: „Každý, kto začne zvestovať posolstvo o hodine, dni alebo roku Kristovho príchodu, stáva sa otrokom a zvestuje posolstvo, ktoré mu Pán nikdy nezveril.“ (AR 12. 9. 1893) V čom spočíva význam uvedených biblických textov a ich komentárov pre nás dnes? Prečo sú niektorí ľudia nestále v pokušení určovať dátumy a odhadovať aspoň približný čas Ježišovho príchodu? V čom spočíva najväčšie nebezpečenstvo takéhoto konania?
2. Metodistický misionár E. Stanley Jones sa vyjadril v tom zmysle, že keď sa snažil byť Božím obhajcom, nedarilo sa mu, ale keď sa stal Božím svedkom, prežíval vo svojej službe úspech. Uvažujte spoločne o tejto myšlienke.
3. Ako rozumiete významu modlitby v ranej cirkvi? Nie je náhoda, že takmer pri všetkých dôležitých rozhodnutiach prvej cirkvi nachádzame zmienku o modlitbe (Sk 1,24; 8,14–17; 9,11.12; 10,4.9.30; 13,2.3). Aký význam má modlitba vo vašom živote a v živote vášho zborového spoločenstva? Čo je obsahom vašich modlitieb?